

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Summae seu Manualis Doct. Navarri

**Ávila, Esteban de
Azpilcueta, Martín de**

Lvgdvni, 1609

S.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41656

statuta & leges obligent ad mortale, vide tit. Lex.

SACERDOS.

SACERDOS debet scire legere, scribere, Scantare, & construere linguam Latinam: & scire formam & materiam cuiusvis Sacramenti, & modum administrandi illa. cap. 25. num. 133.

Omnes sacerdotes in sua ordinatione accipiunt æqualem potestatem absoluendis, quæ potestas & iurisdictio habitualis, conferitur Sacerdotibus iure divino, per Sacerdotalem characterem, & per suam consecrationem, non tamen accipiunt iurisditionem actualem, quæ prohibita est eis iure humano, donec assequantur illam ratione tituli, vel alia de licentia. cap. 4. num. 3. & cap. 27. num. 259. & 260.

At verò iurisdictio habitualis est adeò necessaria, ut sine illa non possit consistere absolutio. ca. 27. n. 272. §. 7. Et sicut huius exequutio interdicitur recens ordinatis, & vetatur eis iure humano, donec eis actualis conferatur ab Ecclesia. n. 259. §. 2. & 5. ita & eadem potest suspendi per excommunicationem, excepto articulo mortis. n. 272. §. 7. Atque extra istum articulum nullus Sacer-

Y Y dos

dos est idoneus confessor sine iurisdictione actuali collata, ab Ecclesia, neque est valida eius absolutio. cap. 6. num. 4.

Quocirca Concilium Tridentinum statuit sequens decretum, sess. 23, ca. 15.

Quamvis presbyteri in sua ordinatione a peccatis absoluendi potestatem accipiant, discernit tamen Sancta Synodus nullum etiam regularem, posse confessiones secularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopo per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem qua gratis detur, obtineat, &c.

Quilibet simplex Sacerdos potest in articulo mortis absoluere ab omnibus peccatis, & censuris. c. 4. n. 3. & ca. 26. n. 4. & c. 27. n. 277. & in hoc comp. tit. Articulus mortis. Imò quilibet simplex Sacerdos potest absoluere à venialibus, vel à mortalibus; aliàs rite confessis: non tamen sine iurisdictione actuali: saltem tacitè ei collata. capite 4. num. 5.

De reliquis ad quæ tenetur Sacerdos ob officium, vide tit. Beneficium, Clericus, Horæ, Missa, Sacramenta.

SACRAMENTALIA dicuntur ea quæ ad Sacramenta paranda, conficienda, vel cõservanda, sunt instituta. ca. 23. num.

SACRAMENTVM. 707

In Sacramentalibus etiam viget & valet consuetudo, vt in benedictionibus nuptiarū, in modo conferendi, & administrandi Ordines, Matrimonium, Extremam vnctionem, extra substantialia. Imò & ex consuetudine habetur, quòd verba formæ Baptismi paulo aliter proferantur à Græcis, & aliter à Latinis. ca. 22. nu. 68. & 83.

SACRAMENTVM.

PRIMÒ significat Secretum: de quo tit. Sigillum, & Secretum: Secundò ius iurandum, de quo tit. Iuramentum. Tertiò est *signum rei sacra*, & hoc est sacramentum pro vt communiter sumitur. ca. 22. num. 1.

Septem sunt Sacramenta nouæ legis, quorum tria nequeunt iterari, Baptismus, Confirmatio, & Ordo: cætera sunt reiterabilia, nempe Eucharistia, Pœnitentia, Extrema vnctio, & Matrimonium. num. 2.

Quæ autem circa sacramenta Concil. Trid. sub anathemate definiuit, hæc sunt.

I. Sacramenta noua legis sunt septem, & non plura, neque pauciora, & quodlibet eorum est propriè Sacramentum. II. Differunt à Sacramentis legis antiquæ tam in ceremoniis quàm in collatione gratiæ, hanc enim noua conferunt, & illa antiqua non conferebant. III. Inter

Yy 2 ipse

ipsa noue legis Sacramenta est aliqua ratione aliud alio dignius. *IV.* Omnia septem sunt necessaria, & nullum eorum est superfluum, quoniam omnia singulis necessaria non sunt. *V.* Continent gratiam, & an. que ritè accipientibus semper conferunt ex opere operato. *VI.* Baptismus, Confirmatio, & Ordo, imprimunt characterem in anima & signum quoddam indelibile, propter quod illa reiterari nequeunt. *VII.* Non possunt ab omnibus Christianis administrari omnibus, nisi à legitimis Ecclesia ministris tantum. *VIII.* In conficiendis Sacramentis requiritur intentio faciendi, quod facit Ecclesia. *IX.* Sacramenti effectio, aut collatio à ministro in mortali existit facta est valida. *X.* Ritus Ecclesia omitti, aut mutari per quemlibet Prælatum non possunt. cap. 22. num. 2.

I. eccat m. & est hæreticus, qui hæc definita à Trid. non credit esse vera, & si id quouis modo exterius exprimat, est excommunicatus per bullam cœna. num. 3.

Sacramenta characterem imprimunt, etiam metu suscepta valent. n. 50. Sacramenta faciunt de attrito contritum. n. 13. & c. 1. n. 40. Causant instrumentaliter gratiamque causata in omni Sacramento ex opere operato, est equalis in omnibus. cap. 22. num. 1. Et à Solo Christo Domino possunt institui. cap. 2. num. 3. & cap. 22. num. 1.

Qui

Qui inducit Sacerdotem excommunicatū non nominatim, vel existentem in peccato mortali, ad administrandū aliquod Sacramētū, peccat m. si absque necessitate, vel debito, quo Sacerdos teneatur, inducat. c. 9. n. 7. Idē superit absolutionem citra necessitatem ab alieno parcho, vel à suo, notorio peccatore, vel quādo scit eum esse in m. & non acturū penitentiā ante absolutionem. c. 22. n. 11. Idē si suscipit aliquod Sacramētū (præter baptismum & cōmunionē tempore necessitatis) à Sacerdotē excommunicato, interdicto, vel suspēso ab administratione, & denūciato. n. 4.

Parochianus licitē potest petere à parcho Sacramenta, in quibus administrandis creditur quod peccabit. cap. 1. num. 25.

Peccat m. petēs missā à Sacerdote, quē scit celebraturum in m. quod intellige, de Sacerdote notoriē suspēso, vel excommunicato, vel non parato, nec obligato ad celebrandū, & de peccante ex ignorantia, vel fragilitate, nō ex malitia. ca. 14. n. 3 r. lit. H. Nou. num. 41.

Idem de eo, qui citra necessitatem inuitat ad dandum Sacramentum alteri recepturo in mort. cap. 22. num. 4.

Idē de eo qui credens, vel credere debēs se esse in m. ministrat saltem solēniter aliquod Sacramētū, vel suscipit nisi ita se credat cōtritū, vt virtute Sacramenti reddatur contritus.

Yy 3 tus.

710 SACRILEGIUM.

tus. c. 22. n. 3. Secus si faciat velut laicus, vt tempore necessitatis baptizans, vel eleuans Eucharistiã de terra, vel canens epistolã sine manipulo. c. 25. n. 72. Nec excusatur à m. propter subitã necessitatẽ administrandi, vel accipiendĩ Sacramentũ. c. 22. n. 3. Poterit enim in momento temporis concipere contritionem de suis peccatis. cap. 1. num.

Pecc. m. qui verbo vel facto irrogat alicui Sacramento notabilẽ irreuerentiã. c. 22. n. 4.

SACRILEGIUM.

EST fornicari in Ecclesia, vel cœmeterio: non tamen in dormitorio religiosorum. cap. 16. n. 3.

Sacrilegium est *furari rem sacram ex loco sacro, vel non sacro, vel rem non sacram ex loco sacro*: Qui quoad hoc intelligitur Ecclesia, Hospitale, Basilica vel Eremitoriũ auctoritate Episcopi erectũ. Quod si furto addatur effractio foriũ, fenestrarũ, & cat. loci sacri, incurritur excommunicatio ipso facto. c. 17. num. 95.

Sacrilegiũ est effundere semen, vel sanguinẽ in loco sacro, vel violenter extrahere aliquem ab eo, qui confugerat ad illum. cap. 6. num. 9. Quis dicatur locus sacer quoad hæc vide tit. Ecclesia, & Immunitas.

Sacrilegiũ est fornicari cũ persona religio-

sa (siue ambo sint religiosi, siue alter tantum) & cū sacris initiato. c. 6. nu. 4. & c. 16. num. 3. An verò hæc sacrilegia sint circūstantiæ necessariò confitendæ, vide tit. circūstantia.

SALARIVM non soluere in ea re, quæ debetur, est peccatum, si contra voluntatem famuli fiat. Quòd si famulus illa non indigens, vendat minori pretio, debet Dominus equare pretium cōuentum. c. 17. n. 118. §. 19. Non tenetur herus soluere salarium pro illis diebus, quibus famulus ægrotauit. Suscipiens verò famulum nullo statuto pretio, tenetur tantum soluere, quanti alium similem conduceret. c. 17. n. 107. §. 19. quomodo teneantur domini soluere salaria. vide num. 110. eiusd. cap.

Peccat tabellio, qui constituto sibi salario publico accipit maius etiam sponte datum. c. 25. n. 54. & tenetur restituere id, quod ultra accipit. hæc tamen limitatione, si repetatur saltē extra iudicium. cap. 17. num. 33. 34

SATISFACTIO I.

LITÆ sumpta, comprehendit restitutionem; specialiter sumpta, differt ab illa. cap. 3. num. 1.

Vxor, filius familias non emancipatus, seruus, & religiosus, non possunt etiam si ve-

Yy + hnt

lini remittere satisfactionem. cap. 14. nu. 17.
 Quando duo mutuò se offendunt, si iniuria
 fuit æqualis, qui prius offendit, tenetur ve-
 niã petere: si verò inæqualis, qui grauius of-
 fedit, tenetur, quãuis sit posterior. c. 14. nu. 17.

S A T I S F A C T I O II.

Sacramentalis.

EST tertia pars Sacramenti penitentia: &
 est recõpensatio, vel passio voluntaria pœna
 pro peccato ad pl. cãdum Deum facta, cum pro-
 posito non offendendi eum amplius. c. 3. nu. 1. & 9.

Concil. Trid. definiuit sub anathemate, Quòd
 non semper remissa culpa remittitur tota pœna:
 & quòd nos pro pœna tẽporali per merita Chri-
 sti satisfacimus pœnis à Deo inflictis, & pa-
 tienter toleratis, vel à Sacerdote iniunctis, vel
 sponte acceptis. Et quòd Satisfactiones, quibus
 penitentes amore Christi sua peccata redimunt,
 sunt verus Dei cultus: Quòd nostra satisfactio
 non habet vim, nisi ex meritis Christi. c. 3. nu. 4.

Opera pœnalia satisfactionis non debent
 esse indiscreta. Atque satisfactio sacramen-
 talis est sub præcepto. cap. 1. num. 2. & 24.

Satisfactionis propositum ad contritiõne
 requisitũ, sufficit aliquando virtuale. Debet-
 que satisfactio fieri ieiuniis, orationibus, &
 elemosynis, ad quæ cætera reducuntur. c. 3.
 num. 3.

nu. 3. & 15. Vnde actus virtutis, qua parte
penalis est, aptus est ad satisfactionem: &
potest imponi de opere mentali. c. 26. n. 24.

Potest fieri satisfactio per opera bona alias
debita, & per flagella à Deo immissa. In dū-
bio tamen censetur imposita de operibus
alias non præceptis. ca. 3. nu. 4. c. 26. num. 24.

Cessatio à peccatis, & emendatio vitæ, pos-
sunt imponi in satisfactione, nō tamen expe-
dit imponi cessatione de omnibus. c. 26. n. 24.

Pœnitentia publica ita imponenda est pro
peccato publico, vt non credatur imposita à
confessario. cap. 8. num. 10.

Non est prudentia iniungere graues pœ-
nitentias, si tales sint, vt non possint cōmode
fieri secreto, & alij suspicari debeant propter
grauia delicta fuisse impositas. Nec est secu-
rum (nisi consensus pœnitentis id iustifica-
ret) illas ob talia peccata imponere, quamuis
non oriatur suspicio de aliquo peccato in
particulari: nam mortalia nec in genere sunt
reuelanda. cap. 8. num. 17.

Satisfactio imposita à confessario, effica-
cior est quàm spontanea. Atque facta in
mortali reuiuiscit. cap. 3. num. 5. Nouo 6.

Defectus non adimplendi satisfactione, vel
adimplēdi in m. nō annullat confessione, nisi
ante absolutionem esset contēptus. c. 9. n. 14.

Potest imponi, licet non absoluator pœ-
nitens.

Y y 5

nitens. cap. 10. num. 4.

Ieiunia imposita à confessario, & non impleta die ab eo statuto, sunt postea implenda. cap. 12. num. 54.

Pecc. m. qui cum possit, ac meminerit, non implet pœnitentiam impositam, & acceptatâ ob mortalia. Qui verò impositâ ob venialia nō adimplet, peccat venialiter. c. 21. n. 43.

Pœnitens tenetur de præcepto acceptare pœnitentiam restitutoriam, & eâ omne, quæ spectat ad omittendas occasiones peccatorum vel officia, quæ sine peccato exerceri nequeunt impositâ à confessario: quam si noluerit acceptare, non est absolvendus. Secus de pœnitentia satisfactoria, quam non tenetur acceptare de præcepto: sufficit enim ut habeat verum propositum satisfaciendi Deo hinc per bona opera, & indulgētias, vel mortuus, in purgatorio. Neque vllibi videtur negari cuiuspiam absolutio eo solum, quod non acceptat pœnitentiâ. cap. 21. num. 43. & cap. 26. num. 20. Verum est tamē, quod iuxta limitationē Host. & Panor. tenetur de præcepto acceptare aliquam pœnitentiam, saltē modicam. c. 26. n. 20.

Confessarius secundū iura antiqua, & nova Trid. non debet sine iusta causâ imponere pœnitentiam minorem ea quam iudicat iustam. cap. 26. num. 16. & 20. Sed cum causâ iustâ, sicut in articulo mortis,
sine

SATISFACTIO II. 715

sine vlla pœnitentia potest absoluere.nu.20.
Qui vero scienter, & sine tali causa nullam
iniungit, peccat mort.num.15.

Confessarius sicut habet potestatem ab-
soluendi, sic etiam habet eandem ad obli-
gandum pœnitentem ad acceptandam pœ-
nitentiam à se illi iniunctam:& contrarium
dicere est hæreticum.cap.26.num.20.

Maiorem enim vim habet sententia Con-
fessoris, in suo foro, quàm alius iudicis in
foro exteriori. Quæ acceptata à pœnitente
obligat ad sui implementum sub mortali.
Vnde vt illa sic obliget, debent concurrere
tria. I. Vt sit præcepta, nam cõsultoria, nec
ad veniale obligat. II. Quòd sit satisfa-
ctoria: nam restitutoria pœnitentia supradic-
ta, quamuis debeat eam acceptare pœnitens,
tamen non inducit illam obligationem ad
sui implementum, ex vi sententiæ aut con-
siliij confessarij, sed aliunde.cap.21.num.43.
& cap.26.nu.20. nisi illa satisfactio, & actus
emendationis, qua parte pœnalis est, impo-
neretur pro satisfactoria. cap.26. num.24.
III. Quòd pœnitentia à confessario iniun-
cta sit à pœnitente acceptata. cap.21.nu.43.
cap.26.num.20.

In imponendis pœnitentiis octo sunt ad-
uertenda. I. Quòd debet esse iusta:& malè
facit qui pro libito imponit eam. II. Quòd,
vt sit

vt sit iusta, adæquet, & non excedat debitam. I I I . Hanc solus Deus nouit. I V . Non est verum, quòd cuique peccato imponatur pœnitentia septem annorũ. V . Quòd si olim sic taxatum fuit, intelligitur pro peccatis grauioribus, vel in foro exteriori. V I . Quòd consideranda sunt omnes qualitates & circumstantiæ pœnitentis, eiusque contritionis, status, valetudinis, & similia. V I I . Aduertat pœnitentem Confessor se nolle ei magnam, quam pro peccatis meretur, imponere pœnitentiam, nisi ipse voluerit: & si voluerit suscipere, imponat ei Cõfessor. V I I I . Quòd si pœnitens noluerit tam magnam acceptare pœnitentiam, diminuatur eam quantum illi placuerit. cap. 26. à num. 15. vsque ad 20.

Falsum est dicere quòd post impletã pœnitentiam magnam vel paruam, statim pœnitens manet liber à pœna purgatorij. n. 19.

Impotentia adimplendi, magnitudo contritionis, senectus, ægritudo, debilitas, probabilis timor, quòd non implebitur iusta, tempus Iubilei, vel aliarum Indulgentiarum, sunt causæ ad minuendam pœnitentiam. num. 21.

Pœnitentia iniuncta, & acceptata potest mutari, ac diminui iusta de causa, etiam ab alio confessario, etiam non iterata cõfessione peccatorum, ob quæ fuit imposita, dummodo

modo qui commutat, possit absoluere ab huiusmodi peccatis. num. 22.

SCANDALVM.

DE inducente alium ad peccatum. vido Restitut. II.

Circumstantia scandali in duobus casibus est confitenda. I. Quando est formale, & tunc etiam est confitenda species peccati, ad quam intendit inducere. II. Quando per opus de se bonum, secundum tamen apparentiam malum, datur aliis occasio peccandi. cap. 6. num. 19.

Prætextu scandali non est absoluendus indispositus. cap. 10. num. 4.

Peccat peccato scandali qui facit aliquid non mortale de se, tamen cum intentione inducendi alium ad mortale: vel qui sine tali intentione facit aliquid de se non mortale, sed habens speciem mortis, & facit in eo loco, vel coram talibus, ut sufficienter impellatur ad mortale. Quando illud opus est mortale de se, iam sunt duo peccata, vel vnum cum circumstantia scandali. cap. 14. num. 28.

Peccat mort, qui sine necessitate & utilitate facit aliquid, credens se incitaturum proximum ad mortem. nu. 30. Item qui absque vlla causa familiariter alloquitur mulierem suspectam, aduertens se præbere scandalum. n. 31.

Peccat

Peccat mort. imperans, vel consulens aliū, vt committat aliquod mort. quamuis faciat non ex animo, sed solum ad tentandum. cap. 14. num. 31. lit. E. & in Nou. num. 42. Idem de illo, qui ad tentandam religiosi iuuenis castitatem, introduxit puellam in cubiculum eius, nisi viri esset magna religio, & puellæ magna honestas. Non tamen peccaret saltem mort. qui sollicitaret mulierem solo animo intelligendi quid responderet ei: & qui sine malo sine diceret fœminæ (cum soli essent) aliquid lasciuum. Neque qui dixerunt fœminæ honestæ sine malo sine sed iocose tantum verba lasciuia. cap. 14. num. 31. lit. I. & in Nou. num. 42.

Non peccat qui petit, aliquid de se iustum ab eo, quem scit peccaturum faciendo illud. lit. G. Nou. num. 40.

Peccat peccato scandali, qui ne scandalizet aliū qui iniuste offenditur, omittit rem præceptam, & qui ex occulta causa vescitur carnibus die prohibito, non faciens certiores eos qui scandalizantur. non enim debent omitti opera præcepta, imò neque consilij, ad euitandum scandalum. cap. 14. num. 31. lit. L. §. 27. 28. & Nou. num. 44.

Ad euitandum scandalum, quo proximus peccaret, debemus facere, vel omittere omnia etiam consilia, quæ sine peccato possu

SCANDAL. ET SCRVPVL. 719

possumus. cap. 24. num. 23.

De perente Missam à Sacerdote in mortali existente. vide tit. Sacramentum.

SCHISMA, generaliter sumptum, est vitium quo quis se separat ab unione debita. Specialiter sumptum, est peccatum mort. quo quis se separat ab unitate Ecclesie, nolens se subijcere ei. cap. 27. num. 57. vide etiam tit. excommunic. V I. §. I.

SCIENTIA, est cognitio visiva rei tantum intellectus quàm sensus. cap. 27. nu. 274. Nou. num. 279.

De scientia necessaria Sacerdoti, & eidem Confessario: vide tit. Sacerdos, & Confessor. I I. B.

Non peccat docēs scientias licitas, quamuis multi abutantur illis. cap. 14. num. 31. lit. K. Nou. n.

Scire, vel debere scire, paria sunt. Præl. I. num. 10. Nou. n.

SCRVPVLVS.

EST cognitio argumenti apparentis, contra scientiam, vel fidem, vel opinionem, vel dubitationem. Differt quæ à conscientia, quæ est actus animæ testificans, iudicans, vel accusans, vel excusans factum, vel non factum, vel factum bene, vel male: item dicitans faciendum, vel non facien

faciendum: & potest esse vera vel falsa. cap. 27. num. 274. & 282. & in Nou. n.

Scrupulorum nimietas nascitur ex vicio naturali complexionis, vel acquisito per nimias vigiliis, & ieiunia, & per conuersationem scrupulosorum: Gignunt in corde inconstantiam, augmentum peccatorum, animi paruitatem, nebulas, & inquietudinem mentis, & accidiam. cap. 27. num. 282.

Scrupulosorum remedia sunt. Gratia diuina. Pharmaceuticum contra malos humores iudicium debilitantes. Auersio cogitationis à re scrupulosa. Submissio aliorum iudicio. Contrauetio scrupulosorum. Vfus epieieciae, seu aequitatis; his regulis. Non peccat, qui implet legem iuxta mentem auctoris, licet in verbis offendat. Nec qui illam seruat in sensu benigniore, licet violet in duriore. Nec qui eam non seruat ubi, & quando est impossibile, vel valde difficile, aut ne pro stulto habeatur. Nec qui in dubiis secundum communem usum bonorum eam seruat. cap. 27. num. 284.

Est etiam remedium, Tutiolem partem in re verè dubia eligere. Non tamen est talis dubia quando eius contraria sufficiunt auctoritate vel ratione creditur: neque cum ex multis opinionibus vna pro vera eligitur. Item verus intellectus illius Maximæ, *bona-*

rum mentium est etiam culpas agnoscere ubi culpa non est, hoc est, ut se generaliter culpam agnoscat, quamvis specialiter non meminerit culpæ: vel, signum animæ in bonum propensæ est, timere ne sit culpa, ubi non est: & hic magis est defectus scientiæ, aut sani iudicii, quam bonitatis. Item est remedium, bona electio ex variis opinionibus, & quiescere in ea. Quæ bona electio debet habere has cõditiones. I. Ut eligatur opinio consuetudine recepta, & non contraria legi divina; naturali & certæ: super quam nil possit consuetudo, nec contraria dubia, quam consuetudo valeat interpretari. II. Cessante hac, eligere illam, quæ nititur textui, licet ei sit contraria communis, non valens ei respondere etiam habendo questionem principalem vnius iuris, cum textus sit alterius. III. Eligere illam quæ nititur argumento, cui responderi nequit. IV. Ex defectu horum eligere illam, quæ scitur esse communis. V. Cessante hac, eligere plurimis rationibus, & fundamentis etiam apte dissolubilibus nitentem. VI. Cessantibus prædictis eligere benigniorem, fauentem iuramento, matrimonio, doli, testamento, liberari, rebus piis & religiosis, pupillo, viduæ, peregrino, personæ miserabili, & etiam privato contra fiscum in delicto privati fundam.

datum (aliàs secùs.) Denique fauèrem valori actus qui fit vltimæ voluntatis, contractus, libelli, litis, contestationis, sententia, actus iudicialis, rescripti, aut priuilegij. V I I. Deficientibus his, eã quæ fauet Reo. V I I I. Si nullo modo prædictorum alia opinio aliam superat, eligere eam, quam affirmant doctores, auctoritate & scientia præstantiores, iuxta qualitatem facultatum earum, & iuxta materiam de qua agitur. cap. 27. nu. 285. 286. 287.

Faciens opus licitum quod credit licere, non peccat, licet pungatur scrupulo generali, vel particulari. Præl. 9. num. 9.

S C V R R I L I T A S. Scurra non peccat mortaliter præbendo aliis occasionem nimium ridendi, comedendi, bibendi, &c. dummodò iniuriæ illa non fit mortalis. cap. 14. num. 31. corol. 8. lit. D. & in Nou. n. 37.

S E C R E T V M.

EST id quod à nemine scitur, vel à tam paucis, quòd nec est famosum, nec notorium. cap. 18. num. 52. Et est duplex, vnum, quod de se ab vno solo sciri potest, vt actus interior: alterum, quod de se à pluribus sciri potest, vt actus exterior. Quod rursum est triplex. I. Quod de se obligat scientem ad
celan

celandum sine vlla promissione: vt illud, cuius detectio noceret bonis animæ & corporis. II. Cuius celatio est à sciente promissa, tacite vel expresse. III. Ad cuius celationem obligat lex diuina Sacramentalis cap. 18. num. 2. Potestque vnum & idem secretum esse harum trium specierum, vt peccatum dictum in confessione. ibid. dict. 3.

Aliquando potest, & debet reuelari secretum. cap. 8. num. 2.

Qui secretò accepit prodiones, & peccata imminetia contra Rempublicam, vel proximum, non peccat reuelando, quamuis iurauerit non reuelaturum. cap. 18. num. 54.

Peccat, qui secretò sibi communicatum, quod non vergit in graue damnum alicuius reuelat. num. 62. Etiam iudici præcipienti. num. 60. Imò quamuis vergat in damnum alterius, si alia via illud impediri potest. Quòd si impediri non possit id solum detegendum est, quod remedio fuerit necessarium: & si sufficiat sola denunciatio specialis delictorum, non est facienda personarum. num. 56. & 60.

Qui promisit seruare secretum, & cuius obseruatione non infertur alteri graue damnum, non debet illud detegere, etiam præcipiente Superiore: secus si sciat aliter quam per commissionem secreti. num. 52.

Z. Z. 2. Pro

Promissio seruandi secretum parui momenti, ad summum obligat sub-veniali. ibidem.

F Peccat mort. qui ciuitatis, consilij, exercitûs secreta magni momenti quæ non vergunt in iniustam perniciem aliorum, etiam si id faciat metu tormentorum aut amissionis vitæ. num. 54. Idem de eo qui secretum alienum violenter sciuit, & de secretis testium litigantium. Quæ duo solum procedunt, quando est damnum irreparabile, vt mors, vel mutilatio: secus quando est sola pœna pecuniaria, vel exilij, quæ sit facile reparabilis. num. 52.

G Detectio peccati occulti etiam perniciosa non licet, nisi fraterna correctione præmissa, si sit probabilis spes, quod proficiat, aliàs statim debet iudici nunciari. Atque hæc correctio non est necessaria in casu proditionis, & hæresis. num. 56.

H Presbyter potest denunciare homicidia, proditiones, & alia delicta parata, nec erit irregularis, si præmittat protestationem. Quod verum est quamuis iurasset non reuelare. num. 54.

Advocatus, & medicus, & similes non tenentur detegere secreta sibi commissa, nisi aliunde ea mouerint, vel redundent in damnum aliorum. cap. 5. num. 42.

Quale

Quale secretum contineatur sub sigillo confessionis. vide tit. Confessio VI.

SENTENTIA. Quamuis iniusta, communiter valet, nisi interueniat defectus substantialis. cap. 9. num. 5. & cap. 27. num. 3.

Accusator, qui post sententiam definitiuam pro se latam, nouit suam causam esse iniustam, tenetur restituere quod accepit per talem sententiam. cap. 25. num. 3. 1.

SEPULTURA.

Non denegatur morienti cum signis contritionis. cap. 1. num. 8. Nec excommunicato, qui non sit denunciatus. Secus de denunciato. cap. 27. num. 36. ad 2. atque excommunicatio lata contra sepelientes huiusmodi excommunicatum, non comprehendit consulentes, iuuantes, & prosequentes funus ad sepulturam, qui suis manibus non inferunt illum in eam. num. 51. & 137.

Non denegatur sepultura loci sacri, imò nec solemnitas exequiarum infanti sine solemnitate baptizato, & ante eam mortuo. cap. 22. num. 6.

Denegatur tamen sepultura sacri loci, morienti in torneamento. cap. 15. num. 17. Vel in concubinato. c. 25. nu. 80. & 132. Item

Z z 3 non

non confesso per totum annum, & notorio peccatori, qui subito, & sine signis contritionis decesserunt. cap. 26. num. 33. Item publico vsurario morienti sine pramissa restitutione, aut cautione: & qui sepelierit illum, manet excommunicatus. cap. 18. num. 28. Item Canonico regulari etiam laxissima regula, testanti, & vel testari volenti, nisi à proposito desistat. Secus de illo, qui per simplicem schedulam significavit voluntatem suam, in distribuendis rebus suo vsui deputatis, non per modum testamenti. c. 27. n. 270.

Ius ad sepulturam est quid spirituale. ca. 25. num. 99.

Beneficiarius inducens aliquem ad promittendum, vel iurandum, se acceptaturum sepulturam in sua Ecclesia, vel iam acceptatam non mutaturum, peccat & est excommunicatus. cap. 25. nu. 132.

SERVVS, ET ANCILLA.

Servus non debet à Domino, atroci & crudeli modo puniri. cap. 14. nu. 19. Qui sic tractatur à Domino potest illum compellere, vt se alteri vendat. c. 16. n. 22.

Servi matrimonium non debet impediri à Do

à Domino. cap. 14. n. 2 l. Et ancilla qua Dominus luxuriosè abutitur, potest fugere, & etiam compellere Dominum, vt eam alteri vendat. c. 16. num. 22.

Quamuis posset sanciri lex, vt quis efficeretur seruus, pro debito, numquam tamen sancita est in republica Christiana. cap. 17. numer. 88.

Pater potest vendere filium, etiam iniustum, ob necessitatem extremam. cap. 17. num. 88. cap. 23. num. 96.

Non licet emere hominem liberum, non constitutum in extrema necessitate se vendendi, vel possessum pro seruo, quem tamen credere debet iniusta seruitute detineri. c. 23. num. 95.

Secus si emat à destinantibus illum in cibum. Et iste se ipsum per se, vel per alium potest redimere dato iusto pretio, etiam iniusto possessore: & si iste vendatur à primo emptore, admonendus est secundus emptor de modo quo fuit antea emptus. & primus emptor potest capere etiam interesse pretij dati. c. 23. num. 96.

Mala fide emit seruum, qui credit esse publicam famam fuisse iniuste captum. Ibid.

Homo ad mortem damnatus (sententia, vel statuto concedente facultatem se redimendi) potest se vendere redimenti, pretio

redemptionis. cap. 24. num. 17.

Seruus an possit ordinari, an fugere, an conjugatus vendi, vide tit. Irregularitas. III. Fuga & Matrimonium XIII.

SIMONIA I. IN SE.

SIMONIA est studiosa voluntas emendi vel vendendi rem spiritualem, vel ei annexam. Estque triplex. Mentalis tantum, quæ mente concipitur citra omnem conventionem expressam, vel tacitam, siue res tradatur, siue non. Conventionalis tantum est expressè, vel tacitè conuenta, nondum tamen ab utraque parte exequuta: nam implementum ex parte promittentis temporale, imò nec spirituale, non impedit quin simonia sit conventionalis tantum. Realis est expressè vel tacitè conuenta, & ex utraque parte completa, saltem quoad aliquorum promissorum utriusque partem. cap. 23. num. 103. 104.

Simonia purè mentalis est etiam peccatum mortale: & est duplex, vna quæ non peruenit ad dationem, neque ad conventionem, altera quæ peruenit ad dationem sine vlla conventionem. n. 102. Nou. 103. Itè omnis Simonia est peccatum mortale. n. 111. Quod magis confirmat in Nou. 110.

Non est Simonia dare minus principaliter

1219

temporale pro spirituali: neq; seruire Episcopo, aut mutuare ei pecuniam ob spem beneficii minus principaliter: neque pergere ad preces secundaria intentione, ob distributiones quotidianas, vel seruire Ecclesie propter dignitates. cap. 23. num. 103. corol. 5.

Causa impulsiva Simonie dicitur illa, sine qua non fieret actus, dummodo principaliter fiat propter aliam causam. ibidem.

Non est Simonia dare aliquid pro sustentatione necessaria ministri in utroque foro, & etiam pro non necessaria quoad forum conscientie, & pauperibus etiam licet in utroque foro, etiam ex pacto accipere: quae differentia verificatur ob discrimen inter praesumptionem, & veritatem. n. 101.

Neque est Simonia dare pro sustentatione ministrorum, vel pro liberalitate, vel pro solutione obligationis legis, vel consuetudinis. num. 100. corol. 4.

Papa potest committere Simoniam iure diuino prohibitam, non tamen iure humano tantum. ibid. vide Simonia. III. Neque incidet in penas statutas contra simoniacos. n. 100. §. 4. Si Papa emeret, vel venderet, beneficium curatum, vel simplex, esset Simoniacus: sed hoc nullus Pontifex fecit hucusque. n. 107.

Simonia prohibitio duplex est, altera prohibita, quia simonia, id est, iure diuino prohibita,

Zz § altera

altera quæ iure humano ab Ecclesia per potestatem diuinitus sibi datam instituta, est prohibita. Prioris generis est voluntas emendi, vel vendendi verè spiritualia, vel à Deo solo instituta, vel ab Ecclesia per potestatem diuinitus acceptam constituta. Posterioris generis est voluntas faciendi collationes, renunciationes, vel recipiendi eas factas cum conditionibus, modis, vel pactis aliàs licitis, nisi ab Ecclesia prohiberentur. num. 100. dicto. 3.

Et ita frequenter Simonia committi potest, quamuis non interueniat pecunia numerata, vel res pecunia æstimabilis, vt dum quis renunciat beneficium ob renunciationem alterius beneficij, vel suffragatur in aliqua electione, vt alius suffragetur. cap. 23. n. 100. dicto 2.

Simonia est dare, vel relinquere ius spirituale cum onere, vt fiat aliquid quasi pro pretio rei spiritualis, vel causa principali immediata eam habendi. Quæ tamen non procedunt in conditione, & modo, quæ iure insunt, dummodo exprimantur eò solo modo, quo insunt, & ita non est Simonia conferre commendam alicui ea lege, vt soluat 40. aureos annuos, quos ordinis statuto soluere tenebatur. ibidem.

Simonia autem realis (quæ etiam fieri solet

let solis nutibus, vel factis tantum, vt spondendo Episcopo centum, quod non conferet beneficium alteri. num. 105.) est mortalis semper. nu. 111. At verò consueta dari pro actibus spiritualibus iam præstitis, licitè possunt accipi, & peti, antè quàm præstentur. num. 106.

Simonia conventionalis etiam est mortalis. num. 111. & est duplex, vna ex neutra parte exequuta, altera ex vna tantum. num. 103. & 104.

Simonia conventionalis est promittere instrumento publico 100. alteri, vt det sibi beneficium, sine animo emendi illud, vel soluendi illa. num. 106.

Ad essentiam Simonia non requiritur voluntas emendi spirituale, sed sufficit voluntas faciendi aliquid pro spirituali consequendo. cap. 23. num. 106.

Est tamen Simonia realis conuenire quòd vnus det spirituale, & alter instrumentum promissionis, centum: si ex vtraque parte adimpleatur, quamuis non soluantur centum: sed non esset realis conuentio promittere temporale, etiam per instrumentum publicum, quod tradit. Neque esset Simonia conferre beneficium vt liberetur ab obligatione antidotali, quamuis conferatur beneficium pro pretio. c. 23. n. 106. ad 4.

Mediator

Mediator Simonix simoniacus est, & excommunicatus. Idem de dante mediatori, vt procuraret sibi collationem beneficii, secus si daret pro labore frequenter adeundi collatorem, vel ratione lucri cessantis. num. 106. ad 5.

Non est Simonia conferre beneficium ob consanguinitatem, vel amicitiam, nec per hypocrisim facere spiritualia ob laudem humanam. num. 107.

Qui habito nuncio de beneficio vacanti, conuenit cum familiari Papæ, vt impetret pro se, & ipse consentit pensioni constituendæ à Papæ, & postea conuentio ex vtraque parte completa est, committit Simoniam realem. 107. ad 7. Idem de illo, qui similiter conuenit cum illo, cui dedit Papa facultatē conferendi beneficium, & quem ipse nominauerit, & facit pactum cum eo vt nominet illum, & quod consentiet pensioni annuente Papæ, & assecurabit, & postea nominat illum, & ille consentit pensioni, est Simonia realis inter familiarem & oratorem: quia non retulerunt Papæ pactum factum, vt sua auctoritate purgaret talem conuentionē. secus autem si nullo pacto precedenti nominaret eum, & ille consentiret, quia nulla conuentio illicita interueniret. nu. 107. ad 9.

Simoniaca etiam conuentio est conuenire

nire de diuidenda ex æquo utilitate, & expensa. ad. 8.

Idem si habito nuntio de duobus beneficiis vacantibus fit conuentio, quod vtrumque impetretur, in caput vnus & inter ambos diuidatur utilitas. ad. 7. Secus si nõ interueniret alia obligatio quã antidotalis. ad. 8.

Renunciatio facta in fauorẽ alterius adiecla conditione, vt conferatur huic vel illi, est Simoniaca: nisi fieret in manibus Papæ secundum stylum curiæ, à quo tamen recessit Gregorius XIII. Permisit nihilominus, vt simul cum renunciatione vnus præfentetur petito alterius, cui renuntians vellet conferre. c. 23. nu. 107. ad. 10.

Non est Simoniaca renunciatio beneficii in manibus etiam inferioris, intentione, vt conferatur cognato renunciantis, nulla tamen conditione expressa: Quamuis si vellet renunciare principaliter ob cognationem, vel vt conferatur indigniori eo, peccaret nõ peccatum Simonix, sed iniustitia, vel acceptiois personæ inordinatæ conceptæ, vel procuratæ. n. 107. ad. 10.

Mandatum datum ad renunciandum beneficium in manibus Ordinarij liberè, & ad petendum ab eo post renunciationem liberã, vt prouideat alteri, non est Simoniacã: imo tam mandatum, quã renunciatio, & col

& collatio virtute eius facta valent. Nam ex illo mandato colligitur intentio renunciatis fuisse, vt conferretur nominato per eum: & quia defuit pactum, conditio, & modus, nō interfuit Simonia, neque contrariatur extrauag. Pij V. de confidentia. ibidem ad. 7.

Verum est, quod si vellet renunciare cum pacto, vel modo, vt detur huic, esset Simonia mortalis; etiamsi nulla subsequeretur renunciatio cum pacto, vel sine eo. Ibidem. ad 10. in fin.

Non est Simoniaca confidentia, quod collator conferat beneficium liberè renunciatum cui renunciatus volet. cap. 23. num. 109. ad 12.

Idem de confidentia, qua quis confert beneficium liberè renunciatum alicui spe, quod ille aliquando cedit in fauorem alterius, dummodo nullum interueniat pactum. Quod etiam locum habet stantibus extrauagatibus Piorum Pontificum de confidentia, quæ tantum procedunt contra confidentiam illicitam Simoniacam. ibidem.

Aliqua confidentia est Simoniaca, vt quando quis confert beneficium, confidens, quod collator conferat mediante pacto. Ibidem. De pœna Simoniæ confidentiæ. videtur. Simonia. 3.

Ex motu proprio vtriusque Pij colliguntur

tur octo coniecturæ ad præsumendam Simoniacam confidentiam in foro exteriori, cuius extrauagantis, & etiam coniecturarum summa hæc est.

Pius Quintus seruus seruorum Dei. &c. Intolerabilis, & infra. Benè quidem & prouidenter felicis record. Pius Quartus prædecessor noster ad tollendam confidentiam in beneficiis decreuit, ut ipso iure vacarent omnia beneficia à quibuscumque personis recepta in confidentiam: &c. Et quoniam multi adhuc circa hoc præsumptione quadam delinquunt & audacia: Nos tanto malo remedium adhibere volētes, statuimus, ut si quis Ecclesiam, monasterium, vel beneficium Ecclesiasticum ex resignatione, vel cessione &c. cuiuscumque personæ simpliciter vel cum circuitu retrocessionis cum regressu, vel accessu etiam sola dimittentis, intentione receperit, ut illa, vel illud, etiam in euentum regressus, vel accessus eidem dimittenti, vel alteri postea conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alij concedantur, vel pensiones soluantur, ex eisdem hæc confidentia censeatur. V. Item si ordinarius, vel alius collator contulerit antehac, vel conferat in futurum beneficium Ecclesiasticum quouis modo vacans, ea conditione tacita, vel expressa ut postea in alterum pro arbitrio collatoris siue alterius contra iuris communis ordinationem disponatur, siue ut de eo prouisus fructus.

ctus illius, vel partim ad utilitatem, vel libitum conferentis, vel cedentis, aut alterius relinquat, vel pensionem illi, vel illis quos collator, vel cedens, aut alius iusserit, vel significauerit, persoluat, & pariter si à patrono etiam laico, vel alteri presentatori, vel electori contigerit ad fieri. Ad hac si clericus predicta camera, vel Cardinalis, vel alius post resignationem vel cessionem alicuius extranei de Ecclesia, monasterio, vel alio beneficio Ecclesiastico, in se factam vel admissam illam, vel illud etiam consecutis litteris Apostolicis, & possessione apprehensa in eadem resignationem, vel resignantem vel cedentem modico spatio interiecto veluti duorum aut trium mensium, retrocesserit, vel retrocedat in futurum ex illa retrocessione fructus, vel eorum pars seu pensio, vel quid aliud super illis fuerit reservatum ipsi clerico vel Cardinali aut alio exempto fuerit concessum. Postremo, si quis crimine aliquo absolutus, vel cum quo super irregularitate dispensatum est, de novo receperit aliquod beneficium Ecclesiasticum, quod ante, vel post commissum delictum, vel contractam irregularitatem dimiserit, confidentia prauitas sit contracta. Ad probandum autem plene confidentiarum abusum inter alias etiam hæc præsumptiones habeantur legitime. scilicet si aliquis post cessum à se beneficium, & publicatam resignationem vel cessionem, eptamq; à successore posses

possessionem se se in illa, vel rebus illius per se
vel alium iniecerit, aut fructus perceperit, vel
quicumque successor, illi, vel eius propinquis
ipsis, vel partem remiserit. Idem est si quis pro
concessione alicui facta de beneficio Ecclesiasti-
co per se vel alium intercesserit: denique aliquid
de fructibus talis beneficii de facto perceperit.
Testes autem de quaque re singulares singu-
las probare valeant presumptiones: & criminosi,
& omnes qui possunt esse testes in casu Simo-
nia, possunt esse in predictis. Denique omnes qui
hucusque beneficia confidentia vitio receperunt,
ac retinent, nisi statim dimiserint, & qui ali-
quid tale admiserit in futurum, fructibus &
pensionibus & beneficiis & aliis officiis tempo-
ralibus priuamus, & ad futura inhabilitamus,
& excommunicatione inmodamus sedi Aposto-
licæ reservata. Datum Romæ, anno. 1569. c. 23.
num. 110.

Ex qua extrauaganti ad maiorem clari-
tatem octo coniecturæ deducuntur ad præ-
sumendam Simoniacam confidentiam in
foro exteriori. I. Probatio intentionis etiã
tantum vnus partis. II. Quod collator ita
conferat, vel patronus præsentet vt postea de
beneficio eius sic vel sic disponatur, vel etiã
de fructibus. III. Quod exemptus à solu-
tione iurium curiæ, beneficium acceptum
per resignationem alicuius, etiam post

A A a

litteras.

litteras expeditas, & possessionem acceptam retrocesserit in eundem, reseruato sibi aliquo infra spatium duorum aut trium mensium. I V. Quod absolutus à delicto vel irregularitate denuo accepit beneficiū, quod renunciauit ante vel post delictum vel incursum irregularitatem. V. Quod post cessum beneficiū, & publicata cessione, & capta possessione à cessionario, se in illud per se vel alium ingerit, & fructus vel partem eorum accipit, aut successor ipsi vel propinquus eius aliquos fructus remisit. VI. Si recipiens beneficiū constituit dimittentem vel eius parentes, aut propinquos procuratores ad percipiendum vel locandum fructus beneficii dimissi, & illi, vel illis, de fructibus perceptis aut percipiendis donationem fecerit. VII. Si vel sola procuratoris depositione vel libris rationalibus mensariorum ex parte dimittentis expeditio, quæ personam recipientis concernit, prosequuta sit, simulque expensæ, pro ea necessaria ab illo factæ fuerint. VIII. Denique si quis pro concessione alicui facta, quacumque auctoritate de beneficio Ecclesiastico, per se vel alium, seu alios intercesserit vel aliàs in negotio concessione se se immiscuerit, quoquomodo: deinde aliquid de fructibus talis beneficii de facto, etiam per

per manus possessoris, & etiam simplicis donationis titulo perceperit, seu de illo postmodum ad voluntatem intercessoris fuerit dispositum, quando cumque. cap. 23. nu. 110. notab. 7. & in ipso motu proprio.

SIMONIA II.

Quoad materiam.

VENDERE bona Ecclesie mobilia, vel immobilia, iniuste, licet sit sacrilegium, non tamen est Simonia. cap. 23. num. 99.

Bona Ecclesiastica quaedam sunt, pure spiritualia, quaedam pure corporalia, quaedam autem mixta. Merè spiritualia sunt gratia, & dona Dei: merè corporalia sunt vasa & ornamenta &c. seclusa benedictione quam habent. Mixta sunt Sacramenta, & actus conficiendi ea quae constant ex re corporali & spirituali, & labore temporali. Merè spiritualia, & mixta, nullo modo possunt neque emi, neque vendi: Secus de merè corporalibus quoad rem temporariam, & sine ullo intuitu benedictionis eorum. n. 99. §. 3.

Non est Simoniacus, qui vendit scientiam, vel aliam, & naturaliter scibilia, & consilium etiam sine studio, & labore praestitum, quamvis

quamuis aliunde habeat vnde viuat. nu. 110.

Permutatio beneficiorum etiam quoad titulum facta, sine Superioris auctoritate est Simoniaca: Secus si cum illa. nu. 110. §. 3.

Idem de permutatione iuris habiti per regressum, accessum, electionem, presentationem cum alio simili iure. Idem de ea, qua renuncians beneficium, minoris valoris reddit pecuniam, vel constituit pensionem alteri permutanti beneficium maius. Non tamen est Simonia, quando Ecclesia, bona inæqualia habentes, permutarentur quoad proprietatem, refundentes separatim pecuniam qua illa bona æquentur. cap. 13. num. 200. §. 3.

Non est Simonia dare pro sustentatione ministrorum, vel pro libertate, vel pro solutione obligationis legis, vel consuetudinis. §. 4.

Nam hæc præpositio *pro*, aliquando significat pretium, vel causam principalem, aliquando impulsuam. ibidem §. 4.

Non est simonia dare vel accipere pecuniam pro impensis, vel pœna excommunicationis vel absolutionis per iurisdictionem spiritualem imposita, quamuis pœna non detur pauperibus. num. 101. Imò nec dare pecuniam ad redimendam vexationem, dummodo qui dat iam habeat ius acquisitum etiã
in

in possessione: imò nec in foro interiori erit
 Simonia, quamvis non sit possessio, si dans
 nihil iuris intendat emere, sed evitacionem
 discordiarum, & litium. Secus si non habet
 ius acquisitum nisi impediretur vim inferendo,
 vel procurando pro indigno, vel solus ipse
 occurreret dignus, qui eligeretur.
 num. 101. §. 8.

Simonia est dare pretium temporale pro
 emenda vita æterna. num. 100. §. 9.

Item dare alicui pretiũ, vt excubias faciat
 in domo defuncti, quãtis accessorie intelligitur
 illum debere recitare psalmos. n. 101.

Item dare vel accipere in pretium munus
 à manu, lingua, vel obsequio, secus si nõ
 daretur in pretium, quamvis laudes essent
 falsæ. num. 101.

Item dare pretium pro missa vel pro isto
 actu dicendi illam: sed tantum licet dare
 pretium per modum sustentationis. cap. 23.
 num. 101. §. 10.

Non est Simonia dare pretium pro obligatione
 exercendi munus vicarij Episcopi, vel parochi,
 vel capellani, vel concionatoris, vel pro labore
 adeundi locum longinquum. Ibidem. versic. addo.

Non est Simoniacus beneficiarius, qui
 nullo interueniente pacto soluit aliquid in
 possessionis adeptione aliis beneficiariis,

non tamen potest ad id cogi etiam stante consuetudine, si id quod datur vertitur in proprium commodum: secus si pro fabrica vel opere pio. *ibid.* §. I L.

Ius patronatus non potest vendi, neque emi. *num.* 105. §. 5.

Bona propria super quæ impositum est onus dicendi aliquas missas, non sunt spiritualia, nec Ecclesiastica. *cap.* 25. *num.* 8.

Episcopus, qui recipit aliquem familiarem constituta mercede annua, donec beneficium ei conferat, non est Simoniacus: dummodo nullum interueniat pactum de seruiendo gratis post collatum beneficium. *cap.* 25. *num.* 113.

Simoniacus est, qui per Simoniam ab alio commissam in fauorem eius, ipso ignorante, vel non contradicente, acquirit beneficium, in quo, vel ad quod nullum ius prius habebat, & rescians id consentit, vel statim non renunciat. Secus si illa simonia commissæ fuit cum vno ex multis electoribus: quorum maior pars (Simonia non interueniente) eum elegerit. *num.* 119.

Non licet Episcopo iubere, vt certa quantitas pecuniæ detur pro Missa, & nemo minorem accipiat. Similiter quamuis constitui possit in aliqua Ecclesia, vt fiat supplicatio in funere illius, qui tantum

tum dederit, non tamen ne fiat pro eo qui non dederit tantum. capite vigesimo tertio, num. 106.

Pensio solita constitui super beneficio Ecclesiastico, non potest pecunia redimi, nec constitui. capite vigesimo tertio. num. 111.

Emens vel conducens Vicariam, vel quilibet iurisdictionem, vel potestatem spirituales (etiam ad tempus) Episcopi, vel parochi, vel cuiuslibet beneficiarij, est Simoniacus, & meretur priuari: sed non est ipso iure priuatus beneficio clericali, & talis contractus est nullus. ibidem. vide etiam Simonia I I I.

Simoniam est vendere carius calicem, corporalia rosaria, & cat. ob benedictionem quam habent. num. 111.

Qui suscipit canonicatum, vel præbendam, vel beneficium, cum pacto docendi in scholis, Simoniacus est: secus si suscipiat cum onere imposito tali beneficio vacanti. cap. 25. num. 58.

Petere pretium pro excommunicanda, vel coniuranda locusta, speciem habet Simonia. cap. 27. num. 13.

Simoniam est, si prælatus eo plus exigat pro titulo, quo maius est beneficium. numero centesimo primo. Idem si quis, dat

A. A. 4 aliquid

aliquid alteri vt baptizet aliquem extreme indigentem. capite vigesimo septimo. num. 113.

SIMONIA

Quo ad ordines.

QUI recipit ordines etiam minores per simoniam realem, commissam ante ordinationem, etiam dando tertio, & non ordinatori, est Simoniacus & excommunicatus: Si verò det post ordinationem non est Simoniacus, vel certè non incurrit talem simoniam quæ inducat excommunicationem. Quòd si alius det ordinatori, vel tertio, ipso ordinando infcio, vel contradicente, non committit Simoniam recipiendo ordines, quamvis postea soluat illud, quod eo infcio datum fuit. dummodo non habeat gratam dationem illam. cap. 25. num. 68. §. 2.

Non est vera Simonia in foro interiori dare notario Episcopi pro instrumento ordinis aliquid amplius quàm debet, nec Episcopo, pro pastillis; præsertim post susceptum ordinem nullo interueniente pacto. verum est quòd in foro exteriori pos-

set
101
S
pre
latu
ius e

A
Si
ad
est,
tural
Rati
H
proc
Sim
etian
pora
qui e
mere
rei te
quio
C

set

set præsumi simonia. capite 23. numero 101. §. 11.

Simonia est, si notarius accipiat magis pro instrumento de maiori ordine: & prælatus, qui eo plus exigit pro titulo quo maius est beneficium. *ibid.*

SIMONIA III.

Quoad pœnam & restitutionem.

ACCEPTVM per Simoniam necessarium restituendum est. cap. 27. num. 32.

Simonia mentalis tantum non obligat ad restitutionem. Quod quidem verum est, siue hæc Simonia sit prohibita iure naturali, siue diuino. cap. 23. num. 103. §. 15. Rationem huius rei vide tit. *Vsura.*

Habet etiam verum in utroque foro, & procedit, quamuis utraque pars commiserit Simoniam mentalem tantum. Procedit etiam non tantum in eo, qui quærit temporale non dato spiritali, sed etiam in eo qui quærit alterum eorum altero dato. numero 102. §. 5. Et in datione cuiuscumque rei temporalis à manu, & lingua, vel obsequio. *ibidem.*

Ob Simoniam conuentionalem tantum

AAa 5 tum

tum, & executam ex vna parte, & non ex alia, committens illam priuatur beneficio per iudicem, non tamen declaratur ipso iure esse priuatus. num. centesimo tertio, in principio.

Et hæc Simonia obligat ad restituendum acceptum danti, etiam ante iudicis sententiam. Quod verum est, si acceptum est temporale, falsum autem, si sit tale spirituale, quod accipiens non potest reddere, sine præuia renunciatione, & collatione Superioris. Ibidem.

Ad incurrendas pœnas Simonie non sufficit datio pretij, nisi etiam intersit datio beneficij. num. 104.

Celebrans post completam ab vna parte Simoniam & ante completam ab altera, non fit irregularis, saltem in foro conscientie. num. 104.

Simonia realis obligat ad restitutionem, num. 105.

Præsentatio, electio, confirmatio, & quælibet alia dispositio, & prouisio facta per Simoniam realem, est ipso iure nulla, & prouisi non faciunt fructus suos, imò tenentur relinquere beneficia sua. Idem de renunciatione, & licet renunciatio inducat obligationem, vt renuncians ea agatur, non tamen qui renunciat perdit titulum,

lum, nec ius renunciatum. cap. 23. numero 105.

Simonia conuentionalis est permittere in instrumento publico. 100. scuta alteri, vt conferat sibi beneficium, sine vlllo animo emendi illud, nec soluendi illa. num. 106. ad 3.

Simonia conuentionalis tamen nec inducit excommunicatum nec obligat ad restitutionem. Ibidem.

Simonia conuentionalis beneficiaria, qua palam emitur beneficium, vel venditur, peior est simonia conuentionalis confidentiæ beneficiæ: nã per conuentionalem beneficiæ non annullantur acta, nec inducitur censura, antequam impleatur ab vtraque parte: per simoniam autem conuentionalem confidentiæ beneficiæ sic. nam simul ac aliquis accipit beneficium, in confidentiam prædictam, antequam impleat quod promisit, ipso iure est excommunicatus, & ipso iure collatio ei facta est nulla, & tenetur restituere omnes fructus, quos perceperit à die acceptationis. num. 110. Not. 2.

Fructus beneficiorum collatorum per simoniacam confidentiam, & pensionem, referuntur Camerae Apostolicæ à die collationis. num. 110. not. 5.

Qui

Qui ante extrauagantem Pij V. recepit beneficium per Simoniam confidentialem, & habita-notitia extrauagantis, non respicit statim, & dimisit beneficia & pensiones ipso iure priuatus beneficio. Idem de recipiente beneficium, vel huiusmodi pensiones per simoniacam confidentiam. 110.

Atque beneficia collata per similem confidentiam sunt reseruata collationi Papae. not. 3.

Collatio accessus & regressus per simoniacam confidentiam facta sunt nulla. not. 4.

Simoniam contingens circa pensiones, vel ius patronatus, non inducit excommunicationem ipso iure. num. III. ad. 13.

Emens vel conducens vicariam, & quamlibet iurisdictionem, vel potestatem spiritualement (etiam ad tempus) Episcopi, vel parochi, vel cuiuslibet alius beneficiarij, quauis simoniacus sit, & merito priuari possit, non tamé est ipso iure priuatus officio clericali, & contractus est nullus, & tenetur relinquere vicariam, non tamen ipso iure excommunicatus, nec inhabilis ad vicariam. Quod si vicaria fuerit perpetua, incurretur excommunicatio. Ibidem. ad. 14.

Qui recepit ordines etiam minores per simoniam realem commissam ante ordinationem, etiam dando tertio, etiam non ordinatori

dinatori, est excommunicatus; secus si det post ordinationem, non enim est simonia vel saltem non inducit censuram. cap. 2 §. num. 68. §. 2. de quo vide tit. simonia 2.

Simonia mentalis non obligat ad restitutionem, nec ad aliquam pœnam temporalem. c. 27. n. 103. ad 1 §. vide Usura VIII.

Simonia conventionalis inducit pœnam temporalem restitutionis, si res accepta sit restituibilis, & etiam extra ordinariam arbitrariam. Ibidem.

Simoniacus realis in ordine occultus vel publicus est ipso iure suspensus, quoad se, & quoad alium. Ibidem. dicto 2.

Simoniacus in beneficio non est iure ipso suspensus. ibid. dicto 3.

Simoniacus realis tã in beneficio quàm in ordine est ipso iure excommunicatus cù reservatione ad Papam. nu. 111. dicto 4. Unde simoniacus in ordine indiget absolute ab excommunicatione & suspensione. Simoniacus verò in beneficio ab excommunicatione tantum. dicto 5.

Nullus alius simoniacus praterquam in ordine est ipso iure suspensus, & excommunicatus. dicto 6. & nullus simoniacus praterquam in ordine & beneficio est ipso iure excommunicatus. Ibidem. dicto 7.

Omnis præsentatio, collatio, electio, & quævis

quamvis alia dispositio beneficiaria per realem Simoniam, est ipso iure nulla, & quatum per illam relinquendum est ante sententiam simul cum fructibus. *ibidem. dicto. 9.*

Papa potest committere Simoniam prohibitam iure diuino, non tamen iure humano. Sed hoc corrigitur in Nouo, ubi ait, Quicquid aliàs hic scripserim, dico quod Papa potest peccare peccatum simoniae in emptione & venditione rei spiritualis sicut quilibet alius homo. Vnde non potest ipse liberare à peccato simoniae alium vendentem, vel ementem ab ipso rem spiritualem quatenus est spiritualis. *numer. 108. ad. 11. dicto. 1.* Neque potest efficere, ut actus qui est simoniacus iure naturali, vel diuino, absque adminiculo iuris humani desinat esse talis: quia sua Sanctitas subest illis legibus, saltem quoad vim directiuam. *ibidem. dicto. 2.* potest tamen Papa, rem cuius spiritualitas inducta est tantum iure humano frangendo, vel mutando efficere profanam, imò idem possunt alij Praelati ex iusta causa. *ibid. dicto. 3.* quamuis Papa committat simoniam prohibitam iure diuino, non incurrit aliquam poenam iuris humani, & potest facere ne alius illam incurrat. *ibid. dicto. 5.*

Aucto

Auctoritas Papæ de facto liberat à pœnis simoniæ omnes qui cum eo, vel cum consensu eius facient actum, qui aliàs esset simoniacus: quamvis expressè non liberet eos, & hoc siue simonia sit iuris diuini, siue humani. nam quoad pœnas eadem ratio militat in vtraque. *ibid.* dicto 6.

Vnde qui committit cum Papa simoniam super re spirituali nondum profanata, incurrit quidem pœnam æternam, sed non temporalem. *n. IIII.* dicto. 10.

Simoniacus conuentionalis tantùm ob confidentiam, nullum ius acquirit in tali beneficio, & est ipso iure excommunicatus, & perdit alia beneficia bene acquisita, sitque inhabilis ad omnia. *numer. IIII.*

§. II. Quæ ignorantia excuset hîc Doctor non declarat, sed remittit slectorem ad cap. fraternitas, quæstione 12. vbi id explicat.

Quæsitum per simoniam commissam in beneficio restituendum est Ecclesiæ, non delinquenti. *cap. 25. num. 115.*

Moniales nullam simoniæ pœnam incurunt ob pacta & conuentiones in dotibus Monialium, in victum commodum earum.

SIMVLATIO Qua se aliquis fingit talem genere, vel gradu &c. qualem requirit optio ad collegia, vel alia munera, peccatum est. c.8.n.8.

SOCIETAS.

EST conuentio plurium, suam pecuniã, industriam, vel laborem conferentium ad lucrandum. cap. 17. num. 251.

In Societate transfertur dominium rei collatæ, imò manet in periculo conferentis. Atque vt sit licita, tria requiruntur. I. Quòd ipsa negotiatio sit licita. II. Quòd pecunia pereat conferenti. III. Quòd seruetur æqualitas, ac pro quantitate partium collatarum diuidatur lucrum, hoc modo. Vnus confert mille aureos, alius laborem suæ personæ eisdem æstimatum, alius suam industriam quingentis æstimatam. Ex his omnibus vna summa faciendã est, & ex lucro, & iactura pro rata eius quòd confert quisque, capere debet, vt si isti tres quingentos aureos lucrarentur, duo singulos ducentos aureos caperent, & tertius centum. Atque in his quidem quantitatis pecuniæ in societatem collatæ habenda est ratio magis quàm periculi, cui

cui exponitur. cap. 17. num. 151.

Societas exæquanda est iudicio peritorum, qui æstiment pretium pecuniæ collatæ cum conditione expressa, aut tacita, ut in primis conferenti pecuniam ea restituatur, si nulla eius iactura facta fuerit, & pretium item laboris, & industriæ ea conferentium absque aliqua spe quicquam pro illis referendi, nisi lucrum ad sit. Considerandum est tamen ut nulla omnino sit usuræ, aut iniustitiæ suspicio, ex eo quod ei qui pecuniam confert, de consensu eius minus lucri quàm par sit detur, si est persona quæ donare potest. Vnde iustificantur multæ Societates à magnatibus cum suis famulis, amicis, aut cognatis factæ, ut eis fidem, diuitias, & honorem conferant. Nā conferendo in Societatem magnas summas pecuniæ, solum ad dimidiam, aut tertiam partem, vel quartam eos obligant. Quamquam possent hæ dici locationes cum salario incerto magis quàm Societates. numer. 151.

Socius qui non est particeps pecuniæ collatæ, non debet soluere aliquam partem eius perditæ in negotiatione. numer. 152.

Vnde illicitum est pactum obligans illum ad hoc. Secus si pecunia conferatur,
B B b   ea

ea lege, vt communis sit, & communiter diuidatur inter socios sicut lucrum. cap. 17. num. 253.

Cum vnus confert in Societatem pecuniam, alter industriam, & laborem: qui laborem & industriam confert, non debet de lucro deducere totas impensas sui victus, nisi quas facit tunc vltra domesticas. cap. 17. num. 283.

Tota iactura rei collata, siue pecunia sit, siue labor, siue industria, erit conferentis, siue iactura fiat in principio, siue in medio, siue in fine negotiationis. numer. 252.

Conferens pecuniam licite potest assecurare illam cum socio vno, & lucrum, faciendo tres contractus formales, vel virtuales. num. 254. 255. & debet cessare omnis fraus, & simulatio. num. 257.

Licite fieri potest quod Ecclesia, vel vidua, vel pupillus conferant pecuniam apud mercatorem, assecurando principale, & lucrum, verbi gratia lucrando quatuor secura pro centum. num. 256.

Licitum est pactum, vt qui negotiatur aliena pecunia omne lucrum tradat Domino, & is recipiat certum quid pro labore ac industria liberum ab omni periculo. Qui contractus reuera est locationis, & ideo
fi ia

si iactura contigerit eius dolo, vel culpa, aut illius ministrorum, tenetur Domino satisfacere, quia gratia utriusque fit. num. 257.

Qui in lucrum certum dat pecuniam ad Societatem ei quem scit non negotiaturum, sicut militi, vel clerico indigentibus, peccat quamuis concurrant tres praedicti contractus. num. 258.

Qui verè pecuniam in Societatem contulit in lucrum & damnum, & à socio accipit publicam scripturam mutui, vel depositi peccat, quia posset in foro exteriori petere pecuniam, quamuis periret. Vnde si vult lucrum participare, debet hanc scripturam rescindere, nisi in aliquo casu. cap. 17. 259.

Si socius rebus, loco, tempore, vel persona per pactum exclusus, fuerit negotiatus, iactura erit ipsius. Ibidem.

Licitum est tradere alteri animalia in Societatem, ea lege ut lucrum sit commune: sed qui recipit ea, nihil ex eo capiat, donec pretium eorum Domino persolvatur, & postea sint Communia, dummodo ea, quæ ante sortem recuperatam interierint, Domino intereant, & non recipienti. num. 261.

Peccat, qui confert pecuniam in Societatem nautarum volentium ire piscatum

in mare longinquum, eo pacto, ut tanta pars lucri sibi eueniat, quanta cuius nau-
tarum, & ut euentus nauigationis sit illo-
rum periculo, & quod ex lucro futuro pri-
mum soluatur ei pecunia: quod si nullum
esset lucrum, vel non esset sufficiens ad sol-
uendum pecuniam, quisque pro rata soluat
illam. num. 282.

Licita tamen est hæc conditio, ut si to-
ta pecunia, vel pars amittatur, nautæ sol-
uant eam partem, quam de ea impende-
rint in impensas quas domi facerent. nu-
mer. 283.

S O D O M I A vide titul. Irregulari-
tas. 8.

S O L V T I O.

F A C I E N D A est in loco expresse vel
tacite destinato, vel vbi petitur, dum ta-
men petita extra locum, non sit damnum
creditori, nec debitori. Sufficietque sem-
per soluere, vbi creditori placuerit. cap. 17.
num. 42. 43.

Peccat qui debitum, quod sibi soluitur,
non vult recipere vsque ad tempus, in quo
pretium eius crescat, cum debitor non re-
neatur tempus illud expectare. num. 225.

Non

Non peccat qui triticum sibi debitum non perit usque ad tempus, in quo carius erit, nisi indirectè vel directè impediatur solutionem, vt impediunt multi diuites. numer. 215.

Debitor potest emere minoris in principio anni ea quæ à se soluenda sunt in fine. num. 231.

Inuitus dicitur soluere & nolens etiam qui soluit, rogatus soluere tanquam debitum quod non est debitum. cap. 27. numer. 61.

SORS & Sortilegium, vide Superstitio.

SPECTACVLA. Instituens choreas moderatè non peccat. cap. 14. n. 31. lit. L. §. 2. Nouo-num.

De duellis, torneamentis, &c. vide tit. Duellum, Hastiludium, Excommunicatio VI. §. VII.

De ludo quoad Ecclesiasticos, vel laicos, vel spectatores eorum, vide plura tit. Ludus.

Comœdiæ rerum prophanarum non sunt faciendæ in loco sacro: neque abutendum scripturarum locis, ad huiusmodi res, vel ludos scenicos & ad scurrilia. Imò huiusmodi abusus est peccatum mortale. cap. 19. n. 3. 4. Nou. c. 20. n. 4. & c. 23. n. 23.

BBb 3 De

De abutentibus habitu Religiosorum ad personatum. vide tit. Habitus.

SPONSALIA, vide Matrimon. II.

SPONSIONEM faciens rei notabilis certò sciens esse verum quod asserit, peccat contra Iustitiam, secus si fiat absque dolo. cap. 19. num. 18. §. 7. Nou. cap. 20. num. 18. §. 7.

STATVM peccatoris confiteri, sufficit. cap. 16. num. 15.

Dicere secundum quid, & ob aliquod peculiare accidens, esse conuenientiore alicui statum conjugalem, quam cœlibem, aut vitam laicam, quam clericalem, catholicum est. Secus si dicatur absolute: nam tunc est peccatum mort. & hæreticum. cap. 20. nu. 3. & in Nou. num. 21.

Non est peccatum coaceruare pecuniam ad collocandum se in altiore gradum. cap. 23. num. 73. Quæ censeantur necessaria ad statum, vide Eleemosyna.

STATVTVM quando obliget ad mort. vide tit. Lex I. Et quando dicatur esse contra libertatem Ecclesiasticam, vide Excommunicat. VI. §. I.

STIPVLATIO, fit interueniente interrogatione, & responsione: eius materia est consensus, forma sunt verba: quæ semper ad stipulationem requiruntur: nec sufficit, natus,

ris, signa, aut scriptura. cap. 21. num. 20. §. 2.

STUPRUM, vide tit. Luxuria.

SUBDELEGATUS, vide Delegatus.

SUBDITVS peccat mort. contemnens notabiliter Superiores, vel illis debitum honorem denegans, vel eorum leges violans. cap. 14. num. 22.

SUBREPTIO, vide voluntarium.

SUBORNATIO, qua fit vt indignus eligatur in Cathedram, est peccatum mort. cap. 25. num. 57.

An qui allocutus est oppositorem, possit id negare iurando, vide periurium.

SUFFRAGIVM negans ob peccata audita in confessione, an peccet. vide Confessio VI.

De alloquente candidatum, & id negante in iuramento, vide Iuramentum I.

Qui dat suffragium non candidato, & ob id candidatus perdit cathedram, tenetur restituere: secus si dedit minus digno Candidatorum. cap. 17. num. 74.

De non obstante maiori parti capituli, quando expedit, vide Restitutio II. lit. A.

SUFFRAGIA *mortuorum*. Qui existens in mortali testatur, & relinquit suffragia, nil meretur. Si tamen decedat in gratia proderunt suffragia exhibita ei ad satisfactionem: cap. 26. num. 36.

Facta pro defunctis ab existente in mortali profunt existentibus in Purgatorio. Nou. cap. 26. num. 7.

SUPERBIA, est vitium inclinans ad appetitum inordinatum propria excellentia, quatenus est talis; siue sit merita modo immerito, vel omnino immerita, non est necesse quòd appetatur ad superandum alium. cap. 23. num. 5. & est hæc habitus ibid.

Superbiæ actualis est preponere sua naturalia bona minoribus naturæ bonis alterius, aut sua bona naturæ, bonis gratiæ alterius, etiam si fiat sine contemptu expresso Dei, vel legis eius. nu. 5. & 6. §. nec obstat.

Superbiæ species quatuor sunt. I. Putare habere à semetipso bona naturæ, fortunæ, & gratiæ, accepta à Deo. II. Agnoscere hæc sibi data à Deo sed non sine suorum bonorum operum iustitiâ, & merito. III. Arrogare sibi quæcumque bona quæ non habet. IV. Contemnere alios inordinatè, aut velle vt sibi submittantur, quamuis eum precedant. cap. 27. num. 7.

Ad superbiam non requiritur actualis contemptus subiiciendi se Deo, & eius legi. num. 5. 6.

Peccat mort. appetens propriam excellentiam cum actuali cōtempu diuinæ subiectionis Dei, & legis eius. Et qui appetit
mor

inordinatam excellentiam cum notabili irreuerentia Dei, vel proximi damno. num. 8.

SUPERSTITIO.

EST maximum omnium peccatorum, quæ fiunt contra virtutes morales. Eius species sunt quatuor. Quas vide tit. Religio. lit. D.

De eo qui vititur superstitione Iudaica, aut adorat solem. vide tit. Idololatria, & Infidelitas.

Peccat mort. credens procedere aliquem effectum ex vi verborum magorum, & incantatorum. cap. I r. num. 39. Et qui applicat aliquid ad sanandum, quod non habet talem virtutem. Et qui percontatur Gittanum seu Ægyptium Cingarum de sua fortuna. nu. 32. Sed hoc vltimum tantum est veniale communiter. 31.

De poculo amatorio, vide Luxuria: De creditis per somnia, de nominibus deferendis. vide Inuocatio demonum, Idololatria.

Qui ponit certam spem in deferendis nominibus, peccat mort. num. 34. Quæ nomina, vt sint licita, debent habere quatuor.

I. Quod sint cognita & sancta. II. Vt habeant characteres cognitos, & sanctos.

III. Quod contineant verum, religiosum & piū, & nil ad demones. IV. Quod nulla

ponatur spes in modo, loco, tempore, numero scribendi, deferendi, aut alligandi ea. cap. II. num. 35.

Peccat mort. deferens carmina scripta in die Ascensionis, credens minoris esse virtutis alio die scripta. num. 35. Item qui in deferendis reliquiis vitur superstitione aliqua. Qui colligit herbas in die S. Iohannis Baptistæ, putans ob id maioris esse virtutis. num. 36.

Peccat mort. interrogans diuinos pro aliquo furto, vel secreto, vel ad hoc vitur sortibus, vel aliis modis. num. 30. Item credens aliquid futurum, quia id somniauit per inuocationem dæmonis: secus si credat putans esse causam, vel signum naturale efficiens. num. 31.

Mulieres vtentes quibusdam signis, & benedictionibus, sine superstitione, non peccant: debet tamen talis abusus auferri ab eis. num. 36.

Peccat mort. attendens garrum auium, & vlulatum animalium: Aut credens aliquem cogi per constellationem ad malum, & obseruans huc diem ad itinerandum potius quàm alium: sed hoc vltimum regulariter est veniale. num. 37. Item discens artem notoriam peccat mort. & qui credit musicam, vel herbas valere contra dæmonem: & cre

& credens Itrygas portari corporaliter per aëra (*experientia tamen compertum est has miseræ Itrygas, à Dæmonibus per aëra ferri, ad nescio quod epulum, in quo inter cætera nefanda Dæmonem adorant*) & qui experitur sortes. num. 38. 39.

Vti cæremoniis falsis, & sectæ falsæ, est cultus perniciosus & mortalis. num. 20.

Audire sacrum à Sacerdote qui vocetur Ioannis, est cultus superfluus, & communiter venialis, & aliquando mortalis. cap. 11. num. 20. Nou. num. 23.

S V S P E N S I O. I.

Quid & quomodo incurratur.

Suspensio generaliter sumpta est prohibitio, vsus officij, vel facultatis alicuius. Specialiter sumpta est censura, qua alicui persona ecclesiastica prohibetur exercitium sui officij, vel beneficij ecclesiastici in totum vel in partem, in tempus certum vel in perpetuum quoad partem ob culpam suam. cap. 27. num. 151.

Est triplex. Officij, & beneficij simul: Officij tantum vel partis eius: & beneficij vel rei pertinentis ad illud tantum. & potest esse lata à iure, vel ab homine. num. 153.

In

In quibus conueniant Sufpenfio & reli-
quæ cenfuræ, vide tit. Interdictum I.

Sufpenfio potest incurri ob culpam ve-
niale. Non tamen fine culpa. Et numquam
nifi ob propriam. cap. 27. num. 152. & 165.

Communitè qui poffunt excommuni-
care poffunt fufpendere. Et ferenda eft fu-
fpenfio per fcriptum, & præuia admonitio-
ne ob contumaciam: fecus quando in præ-
nam. num. 159. cap. 27.

Lata poff legitimam appellationem eft
nulla: Et appellatio non fufpendit præce-
dentem fufpenfionem. cap. 27. num. 159.

Sufpenfus à quibusdam actibus, non eft
fufpenfus ab aliis non annexis eis. Sufpenfus
à iurifdictione, non eft ab ordine; nec è con-
tra. Sufpenfus à beneficio; non eft ab ordine,
neque è contra: neque à iurifdictione extra
beneficium ei conueniente. Sufpenfus fim-
plicitè à beneficio, non eft à beneficio quo
ad ea quæ dantur non intereffenti officiis
diuinis: modò fufpenfio non fit tam diutur-
na, vt habeat vim priuationis expreffè, vel
tacitè. cap. 27. num. 160.

Sufpenfus ab officio clericali potest fa-
cere ea quæ pertinent ad beneficium citra
ordinem, & diuina officia. num. 160.

Beneficiarius fufpenfus eo quòd fufcepit
presbyterium ante legitimam ætatem, non
perdit

perdit fructus beneficij. 160.

Suspensus ab ingressu Ecclesiæ, potest excommunicare, & absoluere. Suspensus ab officio, non est à beneficio, nec è cōtra. Suspensus ab officio & beneficio diuisim, à nullo est suspensus. num. 161.

Episcopi non incurrunt suspensionem generaliter latam à iure, sine speciali mentione eorum. Secus de excommunicatione. numer. 161.

Violans suspensionem strictè acceptam, id est, censuram, peccat mort. èstque irregularis, si exercet actum peculiarem alicuius ordinis etiam minoris. num. 163.

Suspensus denunciatus vitandus est in eo in quo suspensus est: & qui non vitat eum in officiis diuinis & actibus deputatis suis ordinibus, peccat mort. num. 163. in fine.

Suspensio potest suspendi. Et potest imponi vniuersitati. num. 165.

Celebrans diuina officia, vel Missam in loco interdicto, vel coram interdictis est suspensus ab ingressu Ecclesiæ: & si stante hac suspensione celebrat, est irregularis. Sed hoc intellige de exempto à iurisdictione ordinaria. Qui sciens aut debens scire se esse suspensum, aut interdictum, & excommunicatum, accipit beneficium, peccat, & titulus est nullus. cap. 25. num. 134.

S V S P E N

SUSPENSIO II.

A quo & quomodo tollatur.

AD ferendam, & tollendam suspensionem non sunt determinata verba. cap. 27. num. 161.

Non est tollenda sine prævio iuramento. num. 161.

Suspensio ab homine, vel iure lata, qua certo tempore, vel facto, vel omissione facti terminatur, tollitur elapso tempore, vel adueniente termino, ipso facto, absque vlla absolute. ibidem.

Lata ob contumaciam, & non in poenam delicti absolute sine termino, & reservatione, siue iure communi, siue particulari confirmata, vel non confirmata per Papam, potest tolli ab episcopo, vel à gerente vices eius. ceterum lata in poenam alicuius delicti etiam à Iure, siue temporaria sit, siue perpetua, non potest tolli ab Episcopo. Lata ob adulterium vel alia minora delicta potest tolli ab Episcopo. Lata ab homine regulariter non potest tolli, nisi ab eo qui tulit eam vel ab eius successore, num. 162.

SUSPEN

SUSPENSIO III.

*Suspensiones vsitata: & à iure
lata: eo ipso.*

I. **S**uspendit initiatum sacris, notorium
Sfornicarium: & per solam pœnitentiam
factam eo ipso tollitur. II. Clericos eli-
gentes in Episcopum, eum qui non est legi-
timus, vel sine legitima ætate, facultate, &
moribus: & hæc suspensio est à beneficio
per triennium. cap. 27. num. 154. III. Eos
qui extra tempora aut sine legitima ætate,
& facultate ordinantur Sacris: & ordine
sic utens est irregularis. Hæc incurritur
ipso facto; & requirit dolum. num. 155. Non
incurrit hanc ordinatus cum facultate sui
episcopi impetrata ad titulum patrimonij
donati, & renuntiati ante ordinationem.
Hæc suspensio est ab officio tantum. num.
160. IV. Clericum prouocantem vel ac-
ceptantem duellum. Sed hæc non est su-
spensio, sed quod ille sit deponendus. V. Fe-
rentem qualuis censuras solo verbo, sine
scripto, vel sine expressione causæ, vel non
dat copiam requisitus. Hæc est ab ingressu
Ecclesiæ, & à diuinis. VI. Excommunican-
tem sine præuia monitione. Hæc est ab in-
gressu Ecclesiæ per vnum mensem. nu. 156.

VII.

VII. Suspendit vsurpantes fructus Ecclesie
vacantis. VIII. Vsurpantes ex redditibus
dignitatum vacantium. Hæc quoad Episco-
pos est ab ingressu Ecclesie, & quoad alios
ab officiis, & beneficiis. IX. Conseruato-
rem iudicem cognoscentem causas que sunt
notorie iniurie: hæc est ab officio per vnum
annum. n. 157. X. Iudicem Ecclesiasticum
aggrauantem partem gratia, vel sordibus.
Non comprehendit Episcopum, nec me-
rum executorem, nec arbitrum. Requirit vt
fiat grauamen contra ius, & contra propria
conscientiam: & id pretio, amore vel odio:
estque ab officio per annum. num. 157. XI.
Admittentes ad diuina officia, Sacramenta
vel sepulturam, excommunicatos, vel pu-
blicos interdictos: est ab ingressu Ecclesie.
XII. Admittentes aliquem ad professione
mendicantium ante finitum annum. ca. 27.
n. 157. XIII. Clericos, vel beneficiarios,
gestantes vestes partitas, vel coloribus distin-
ctas, & iniatiatos sacris, imò & minoribus,
qui cum prima tonsura gestant eas, inhabi-
les facit ad beneficia per sex menses, tam
illos quàm hos. num. 157. XIV. Religio-
sos qui habentes administrationem alienat
aliquam rem ad illam pertinentem, absque
licentia capituli, vel Prælati. XV. Eos, qui
ordinantur sine patrimonio cum pacto non
peten

petendi ab Episcopo victū, & qui ordinantur ad præsentationem alicuius beneficiarij cum pacto nihil petendi ab eo. Hæc est Papalis: & comprehendit eum, qui ordinatur cum patrimonio promisso vel donato, cum pacto nihil petendi ab eo post ordinationem, non tamen eum, qui post ordinationem remittit vel retrodonat ius, vel patrimonio, dummodò non præcesserit pactum ante ordinationem. numero 157. XVI. Episcopum ordinantem absque titulo clericum religiosum ordinis, in quo solum fit temporale votum religionis. Ibidem.

SUSVRRATIO, Est inordinata significatio mali culpa aliena, vel pœna, vel defectus nature, alteri facta ob separandam amicitiam. Quæ si fuerit notabilis in læsionem bonorum amicitie est mortalis: & talis susurrator, non est absolendus, nisi illos reconciliet, vel damnis inde secutis satisfaciat vel saltem firmè proponat se id facturum cap. 18. num. 13.

Minuere per inordinatam significationem de amicitia duorum, ut alter cum alio contrahat amicitiam, cum quo sine tali diminutione non poterat amicus fieri, non est peccatum. Minuere autem amicitiam duorum, nullam inter eos inducens inimicitiam,

CCc soluta

folùm est veniale : secus si talis diminutio
esset notabilis. cap. 18. num. 14.

TABELLIO.

TABELLIO, qui constituto sibi pu-
blico stipendio, accipit maius debito,
etiam sponte datum, peccat mortaliter.
Item accipiens aliquid pro litteris ordina-
torum, si alias habet stipendium publicum.
cap. 25. num. 54.

Tenetur restituere id, quod accepit ultra
suum stipendium taxatum : cum hac limi-
tatione, si repetatur saltem extra iudicium.
cap. 17. num. 33. 34.

Peccat mort. faciens scripturam simu-
latam, quæ in superficie apparet iusta. Non
tenetur restituere pretium pro confecta
scriptura usuraria. cap. 17. num. 276. Instru-
mentum à tabellione metu mortis factum,
rescindendum est. cap. 22. num. 51.

Peccat scienter conficiens instru-
mentum de contractu usurario. cap. 25. num. 62.
& conficiens instrumentum falsum, vel oc-
cultans instrumentum necessarium parti.
num. 53. Et conficiens in die festo absque
necessitate instrumentum, quod in alium
diem commodè posset differri. num. 54.

TA C T V S Impudici inter viros & fe-
minas reginarum mensis assistentes, vel cho-
reas